

בשטר ובחזקה, כך שכירות נקנית לשוכר בכסף בשטר ובחזקה.

ומפרשינו: שכירות דמאי [של מה] אומרת הברייתא שהיא נקנית בקנינים אלו?

עט-ב אילימא שכירות דמטלטלין?

כך הרי אי אפשר לומר, שהרי: וכי אטו

מטלטלי בני שטרא ניהו [וכי בני שטר הם]?! כלומר: הניחא כסף, אף שתיקנו חכמים שאין הוא קונה אלא משיכה בלבד, מכל מקום קונה הוא לענין קבלת "מי שפרע",⁽¹⁾ אבל שטר הרי אינו קונה במטלטלים, ולמה תיקנה השכירות בשטר.⁽²⁾

אלא אמר פירש רב חסדא:

לחזור בו; אבל אמרו: "מי שפרע מאנשי דור המבול ומדור הפלגה, הוא עתיד להפרע ממי שאינו עומד בדבורו"; וברמב"ם [מכירה ז ב]: "וכיצד מקבל מי שפרע, אוררין אותו בבית דין, ואומרים: מי שפרע וכו'".

ב. יש ראשונים החולקים על רש"י, וסוברים ששכירות מטלטלין אכן נקנית בכסף, ומשום שאין שייך בהם הטעם שתיקנו חכמים: "מעות אינם קונות, שמא יאמר לו המוכר: נשרפו חיטיך בעלייה", כלומר, שלא יטרח ויציל אחר שכבר אינם שלו; אבל בשכירות, כיון שלא השכיר אלא לזמן, יטרח המוכר ויציל; והובאה שיטה זו להלכה בשולחן ערוך סימן קצח סעיף ו, וראה "ספר המפתח".

2. א. נתבאר על פי רש"י; והרשב"א כתב: והא שטר לא אשכחן אלא בקרקעות, דכתיב "וכתוב בספר וחתום", ואם לא שהיה כתוב פסוק, אף בקרקע לא היה שטר קונה, וכדאמרינן בקדושין: [כו א]: "בשטר מנלך, דכתיב וכתוב בספר", ו"אגב" נמי שקונה במטלטלין, היינו משום דכתיב: "ויתן להם אביו מגדנות עם ערים בצורות" אבל שטר למטלטלין לא מצאנו.

והרשב"א בבבא בתרא עו ב כתב עוד פירוש: מפני שאינו יכול לסיים אותם בשטר, כמו בקרקע ועבד, שהוא יכול לסייםם "קרקע פלונית במקום פלוני" וכן "עבד פלוני", [והלשון "מטלטלי בני שטרא ניהו", נוח יותר לפירוש זה]. וראה ב"קובץ שיעורים" אות פד, שתמה

או לבעל חובו, והיה מושכו [הכהן או בעל החוב] ומת ברשות בעלים, פטור", כלומר הכהן או בעל החוב פטור מלישא בהפסד השור, כי עדיין לא יצאו הבעלים ידי פדיון וידי פרעון, כי הכהן או בעל החוב לא קנו את השור, ומיתת השור הפסדם של בעלים הוא; ואם כבר הגביהו או שמשכו הכהן או בעל החוב את השור, כי אז הכהן או בעל החוב "חייב", כלומר: הפסד מיתת השור היא עליהם, שברשותם מת, כי כבר קנאוהו.

וכן הוא הדין לגבי חיוב השומרים באחריות על מיתת השור, שאם עדין לא הגביהו או משכו, הרי הם פטורים מלשלם על מיתת השור, ואם כבר הגביהו או משכו, חייבים הם באחריות מיתת השור, ומשום ש"תיקנו משיכה בשומרים" ואין הם חייבים באחריות, קודם שעשו קנין.

וביאור דחיית הגמרא: "לא גנב" אינה שונה בין שני הפירושים.

וכתב רש"י, שפירוש זה אינו עיקר, ומשני טעמים:

האחד: דחוק הוא לשון "פטור" ו"חייב" שאומרת המשנה ביחס לכהן או לבעל החוב, כי היה להם לומר "לא הפסיד, והפסיד".

השני: למה מתחייבים השומרים כולם באחריות מיתת השור, והרי שואל בלבד הוא שחייב באחריותו של שור שמת כדרכו.

1. א. פירוש, דשנינו במשנה בבבא מציעא מד א: "נתן לו מעות, ולא משך הימנו פירות, יכול

הברייתא עוסקת בשכיירות דקרקע, ומלמדת אותנו שהיא נקנית בכסף שטר וחזקה, כשם שהיא נקנית בכסף שטר וחזקה.

אמר רבי אלעזר:

אם ראוהו לגנב שהטמין בחורשין [יער]⁽³⁾, כלומר: אם ראו אדם שהוא נטמן ביער כדי לגנוב בהמות הרועות שם,⁽⁴⁾ וטבח אדם זה ומכר את הבהמות שגנב, הרי זה משלם תשלומי ארבעה וחמשה.

קא סלקא דעתין, שהלך זה בחשאי וטבח את הבהמה במקום שהיא,⁽⁵⁾ ולפיכך מקשינן: אמאי, והא לא משך?! ואין גנב חייב אם לא עשה מעשה קנין.

אמר תירץ רב חפרא: כגון שהכניסה במקל וקנאה במשיכה.⁽⁶⁾

אמרי בני הישיבה להקשות קושיא אחרת:

מעצמו על הפירושים האחרים, דבלאו הכי אי אפשר לכתוב שטר כי אי אפשר לסיים, וכתב שם: ושמה יש לומר, שיכתוב בשטר, סימנים מובהקים של החפץ].

3. כדמתרגמינן [דברים יט ה] "ואשר יבא את רעהו ביער": "ודי יעול עם חבריה בחורשא", רש"י במשנה בעמוד זה.

4. כתב הרשב"א, שלפירושו של רש"י שהכוונה "נטמן" בחורשין, קשה הלשון, שהיה לו לומר: "ראוהו שנטמן בחורשין"; ואף שמצאנו [שמות יד י] "ופרעה הקריב, וישאו בני ישראל את עיניהם והנה מצרים נוסע אחריהם", "כבר פירושו: הקריב חיילותיו"; ופירושו של הרשב"א הוא פירושו של ה"אבן עזרא" שם, אך רש"י כתב שם: "היה לו לכתוב ופרעה קרב, מהו "הקריב", הקריב עצמו ונתאמץ לקדם לפניהם". ומכח קושיא זו הסכים הרשב"א עם פירושו של הרשב"ד, שהטמין את הבהמה בחורשין בענפי האילנות, שעשה ענפי האילנות כמסך בפני הבהמה.

5. נתבאר על פי התוספות. ובפשוטו היה נראה, שלכן היתה סבורה הגמרא כן, משום שאם לא כן מה חידש רבי אלעזר?! ולפי תירוץ הגמרא החידוש הוא שדין גנב לו ולא גזלן, או כפי

שיובא בהמשך בשם הרשב"ד. אך הנה הרשב"א בד"ה אמר, הקשה: מאי קושיא, דילמא הכי קאמר, המטמין עצמו בחורשין, וגנב וטבח ומכר?! שאף על פי שלא הזכיר שמשך, דרכן לקצר, ומכל מקום "גנב" כדינו משמע, והרי בכל המשניות והבריתות נזכר "גנב" סתם, ומשמע גנב כדינו, דהיינו שהגביהו או משכו. ותירץ: משום דלא קאמר הכא "וגנב וטבח ומכר", אלא "הטמין וטבח ומכר", דמשמע שלא הגביהו ולא משך, אלא שטבח ומכר בלבד; [וראה עוד שם, שנראה מדבריו, שלפי פירושו של הרשב"ד, מעיקרא לא קשיא מידי]. ובד"ה שהכניסה במקל, כתב, שחידוש הגמרא הוא, שהוא חשוב גנב ולא גזלן.

6. א. כתב הרשב"א בשם הרשב"ד, שלפי תירוץ הגמרא החידוש הוא, שיער מקום משיכה הוא, [היינו למאן דאמר: משיכה ברשות הרבים אינה קונה], והרשב"א כתב שאינו מחזור בעיניו, משום דפשיטא הוא ולא גרע מסימטא, אלא החידוש הוא שהוא גנב ולא גזלן, כמבואר בהמשך הגמרא.

ב. ב"ספר המפתח" הביאו בשם ראשונים ואחרונים, שבכל קנין מועיל אפילו "קורא לה והיא באה", ורק בגניבה צריך הכשה במקל, ראה שם.

בהם: "וישימו לו בעלי שכם מארבים על ראשי ההרים, ויגזלו את כל אשר יעבור עליהם בדרך".

ומקשינן: ורבי אבהו — שלמד מבניהו בן יהודע — מאי טעמא לא אמר מהאי דבעלי שכם! ?

אמר לך רבי אבהו: כיון דמטמרי איטמורי [כיון שנחבאו במארבים], לא גזלני נינהו לענין תשלומי ארבעה וחמשה.

ורבי יוחנן שהביא מבעלי שכם אמר לך:

הא דקא מטמרי, אינו אלא כדי דלא ניחזינהו אינשי וניערקו מינייהו, [לא נחבאו מפחד

וכיון דראוהו שהטמין, וראה הוא אותם ואינו חושש מהם, הרי אינו גנב אלא גזלן הוא, וגזלן אינו חייב בארבעה וחמשה. (7)

ומשנינן: כיון דקא מטמרי מינייהו [היות ונחבא הוא מהם], שהרי נטמן בחורשין, גנב הוא. (8)

ואלא — לדבריך — גזלן היכי דמי, באיזה אופן חשוב הוא גזלן! ?

אמר רבי אבהו: כגון בנייהו בן יהודע, שנאמר בו: "ויגזול את החנית מיד המצרי, ויהרגנה בחניתו".

רבי יוחנן אמר: כגון בעלי שכם, שנאמר

דעלמא, [וכגריסא זו כתב הראב"ד גניבה א ג]; ואפילו גרסינן "מינייהו", אין הכוונה לעדים, שהרי אלה ראוהו, וזאת היא הרבותא, אע"פ שאלה ראוהו ולא נמנע בעבורם, כיון דקא מיטמר מאינשי דעלמא, גנב הוא ולא גזלן וכו', שאם תפרש האי "מינייהו" דאעדים קאי, ואז ייקרא גנב, אבל אי לא הוה מיטמר מינייהו אע"ג דמיטמר מעלמא גזלן הוא, [צ"ב: הרי העדים ראוהו, ואיך אפשר לפרש שמיטמר מינייהו, וכמו שכתב הוא עצמו! ? ואפשר, שכוונתו לאפוקי, שלא נפרש, היות ומלכתחילה נחבא מהם, אם כן אף על פי שתפסוהו בשעת מעשה ולא ברח, עדיין שם "גנב" עליו], אמאי בעי, ואלא גזלן היכי דמי, הוה ליה למימר כגון שלא נמנע מפני העדים שראוהו, אלא ודאי אע"פ שלא נמנע בעבורם, כיון שנחבא משאר בני אדם "גנב" הוא. [וראה "פני יהושע" שנתקשה בהבנת קושיית הגמרא "אלא גזלן היכי דמי"; וראה שם בד"ה הקודם שביאר באופן אחר, וכנראה שהוא ממהדורא אחרת, ופירושו שם לא יתכן לפירש"י בקושיית הגמרא].

7. הוקשה לרש"י על קושיית הגמרא: "וכיון דראוהו גזלן הוא", שהרי אם כן לעולם לא תמצא מי שגנב בפני עדים, שהרי "כיון דראוהו גזלן הוא"!! וביאר, שאינו דומה לגנב בפני שנים, כי אף שהם רואים אותו והוא אינו חושש מהם, היינו משום שהם אינם קשורים לענין ואין הוא חושש מהם, ואין נקרא גזלן אלא אם אינו חושש מן הבעלים שיש להם ענין בגניבתו, ולכן מקשה הגמרא דוקא גבי יער, שמקום מרעה לכל הוא, ומנין לו לדעת שאלה הרואים אותו אינם בעלי הבהמה, אלא ודאי שגזלן הוא.

ואולם מכל מקום דברי הגמרא צ"ב: וכי אי אפשר שהם ראוהו, והוא לא ראה אותם! ? והתוספות פירשו: "כלומר: שעושה במקום גלוי, ולא דמי לגונב בבית או בחצר", ולפי דבריהם מיושב הכל, שאינו דומה לגנב בפני עדים, כי אפשר להעמיד שהם ראוהו והוא לא ראה אותם, אך כשעושה במקום גלוי, ידע הוא מראש שיראוהו.

8. כתב בתוספות ר"ד [בד"ה וכיון דראוהו]: לא גרסינן "מינייהו", אלא כיון דמיטמר מאינשי

האנשים, אלא כדי שלא יראו אותם האנשים ויברחו מהם].

שאלו תלמידיו את רבן יוחנן בן זכאי:

מפני מה החמירה תורה בגנב שהוא משלם כפל וארבעה וחמשה, יותר מבגזלן שאינו משלם את כל אלו, אלא קרן?

אמר להן רבי יוחנן:

זה — הגזלן — השוה כבוד עבד [בני אדם] לכבוד קונו, שאינו ירא מבני אדם כשם שאינו ירא מהקב"ה.

וזה — הגנב — לא השוה כבוד עבד לכבוד קונו, שהוא מפחד מהם יותר מאשר מהקב"ה, וכביכול עשה עין של מטה [לשון סגי נהור, והכוונה לעין של מעלה] כאילו אינה רואה, ואוזן של מטה כאילו אינה שומעת.⁽⁹⁾

שנאמר: "הוי המעמיקים מזה" לסתיר עצת, [כלומר: יועצים הם במסתרים לגנוב ולהרע], וחייה במחשך מעשיהם".

וכתיב: "אלמנה וגר יהרוגו ויתומים ירצחו. ויאמרו לא יראה יה, ולא יבין אלהי יעקב".

וכתיב: "כי אמרו עזב ה' את הארץ, ואין ה' רואה".

אמר רבי מאיר: משלו משל משום רבן גמליאל: חילוק התורה בין גנב וגזלן למה הדבר דומה:

לשני בני אדם שהיו בעיר, ועשו כל אחד משתה, האחד זימן את בני העיר, ולא זימן את בני המלך; והאחר לא זימן את בני העיר, ולא זימן את בני המלך,⁽¹⁰⁾ הרי איזה מהן עונשו מרובה?! הוי אומר: זה שזימן את בני העיר, ולא זימן את בני המלך.

אף הגנב, שמפחד מבני אדם כאילו זימנם למשתהו, ואילו את הקב"ה לא זימן שהרי אינו מפחד ממנו; ואילו אצל הגזלן, בני אדם והקב"ה שוין בעיניו, ואינו מפחד משניהם, וכאילו לא זימנם למשתהו.

אמר רבי מאיר: בוא וראה כמה גדול כח של מלאכה!

שור שביטלו הגנב ממלאכתו של בעל הבית על ידי גניבתו, משלם עליו חמשה כשטבחו או מכרו.

ואילו שה לא בטלו ממלאכתו של בעל הבית, שאין הוא עומד למלאכה, אינו משלם הגנב אלא ארבעה.

אמר רבן יוחנן בן זכאי: בוא וראה, כמה גדול כבוד חבריות!

שור שהלך ברגליו כשגנבו הגנב, ולא הוצרך

9. שהוא מפסיד בין בעונש של מעלה ובין בעונש של מטה.

10. בתוספתא [ז א] הגירסא היא: "ואת המלך לא קרא".

9. ביאר המהרש"א, שהגנב כיון שירא מדין של מטה ואינו ירא מדין של מעלה, הרי הוא כופר בהשגחה ובשכר ועונש של מעלה; אבל הגזלן הרי אינו חושש גם מדין של מטה אותה הוא רואה בחוש, אלא שלכך אינו חושש, מפני שהוא מחשיב את מה שהוא נשכר בגזילתו יותר ממה

משום ישׁוב ארץ ישראל, שהבהמות מזיקות את השדות, וכל שדות ארץ ישראל סתמן של ישראל.⁽¹³⁾

אבל מגדלין בסוריא [ארם צובה], שכיבשה דוד לצורכו, וסובר תנא זה "כיבוש יחיד⁽¹⁴⁾ לא שמיה כיבוש", ולכן אין דינה כארץ ישראל.

וכן מגדלין בהמה דקה במדברות של ארץ

הגנב לזלזל עצמו ולשאתו על כתיפו, חייבתו תורה לשלם עליו **חמשה** כשטבחו או מכרו.

ואילו **שה שהרכיבו** הגנב על כתפיו וזלזל עצמו, הקילה עליו התורה שלא ישלם אלא **ארבעה**, כשטבחו או מכרו.⁽¹¹⁾

מתניתין:

א. אין⁽¹²⁾ **מגדלין בהמה דקה בארץ ישראל**

והנה מה שכתב את הטעם מפני שאסור להזיק ואפילו על מנת לשלם, ולא כתב מפני ישׁוב ארץ ישראל, יש לדקדק כן גם מדברי הגמרא [פא א], שאמרו על אותו חסיד שהחזיק בהמה דקה בביתו, שהוא מחזיק "לסטים מזויין" בביתו; אך צריך ביאור: אם כן מה בין ארץ ישראל לסוריא וחוצה לארץ, וכי יש חילוקים בדין מזיק בין ארץ ישראל לחוצה לארץ? ב. בדין גידול בהמה דקה בזמן הזה, ראה מה שצויין ב"ספר המפתח".

14. שיטת רש"י בגיטין ח ב, שסוריא נקראת "כיבוש יחיד", משום שלא היו שם כל ישראל ביחד, כדרך שהיו בכבוש יהושע, שהיו כולם וכבשוה לצורך כל ישראל קודם חלוקה, אבל דוד לא כבש אלא לצרכו.

אבל התוספות שם [נדפס ח א ד"ה כיבוש] חלקו, ופירשו על פי הספרי בפרשת עקב, שהוא חשוב "כיבוש יחיד", לפי שלא היתה עדיין כל ארץ ישראל כבושה, וכמבואר שם "סמוך לפלטורא שלך לא הורשת", פירוש, שלא הוריש דוד את היבסי שהיה סמוך לירושלים, "ואתה הולך וכובש ארם נהריים וארם צובה", אבל אחר שכבשו את כל ארץ ישראל, דרשינן בספרי שם, מהכתוב [דברים יא כד]: "כל המקום אשר תדרוך כף רגלכם בו לכם יהיה", שכל מה שהיו כובשים מחוץ לארץ היה קדוש, ואפילו יחיד.

11. כתב המהרש"א, שלטעמו של רבי מאיר, נחא שחייבה התורה חמשה גם על עגל, משום שעתידי הוא לעשות מלאכה, אך לטעם כבוד הבריות הרי זה אינו שייך בעגל! ותיריך שלא חילקה תורה, וכל שהוא ממין שור ההולך ברגליו, חייבה התורה חמשה על טביחתו ומכירתו.

12. כתב ב"מלאכת שלמה" טעם שנקט התנא כאן משנה זו, כי אחר שגמר את כל דיני נזקי בהמה חיה ועוף שנאמרו בתורה, נקט התנא דינים התלויים בבהמה חיה ועוף שהם גזירה דרבנן בלבד; וראה שם עוד טעם.

13. א. כתב רש"י: "ובחוצה לארץ מטותר לגדל דלא חיישינן לישׁוב, ואם יפסידו שדות אחרים [ואפילו של ישראל], ישלמנה"; והיינו משום שכל דין זה אינו אלא משום ישׁוב ארץ ישראל, וכמו שכתב רש"י בד"ה אין מגדלין.

ואולם ראה במאירי, שכתב: "אין מגדלין בהמה דקה בארץ ישראל מפני שבהמה דקה מצויה להזיק, ואסור לאדם להזיק או לגרום הזיק אפילו על דעת לשלם ... אבל מגדלין בסוריא, והיא שכבשה דוד וכבוש יחיד אינו כיבוש לקדש בקדושת הארץ, ואין צריך לומר שמגדלין בחוצה לארץ, שאין חוששין לישׁובן של אלו, ואם זיקו, ישלמו".

ישראל, שאין שם שדות להזיקם.

ב. אין מגדלין תרנגולין בירושלים שהוא מקום אכילת קדשים, מפני הקדשים שלא יטמאום, כי דרך תרנגולים לנקר באשפה, ושמא יביאו עצם כעדשה⁽¹⁵⁾ מן השרץ ויטמאו את הקדשים.

ולא כהנים מגדלים תרנגולים בכל ארץ ישראל, מפני הטהרות שהם אוכלים, שהרי אוכלי תרומה הם וצריכים להזהר בטהרתם ובטהרת התרומה.

ג. אין מגדלין הזורין בכל מקום ואפילו בחוצה לארץ, וכפי שיבואר הטעם בגמרא.

ד. לא יגדל אדם את הכלב שהוא נושך ונובח, ומפלת אשה מיראתו, אלא אם כן היה קשור בשלשלת.

ה. אין פורסין נישובים [פחים, מצודות] ליונים, ומשום שיש לחוש שמא יפלו בהם יוני בני הישוב, אלא אם כן היה רחוק מן הישוב שלשים רים [שהם ארבע מילין, והמיל אלפיים אמה הוא].⁽¹⁶⁾

גמרא:

תנו רבנן:

אין מגדלין בהמה דקה בארץ ישראל, אבל מגדלין בחורשין [יערות]⁽¹⁷⁾ שבארץ ישראל.

ובסוריא — ש"כיבוש יחיד" היא, ולאו שמיה כבוש — מגדלים אותן אפילו בישוב, ואין צריך לומר שמגדלין בהמה דקה בחוצה לארץ.

תניא אידך:

אין מגדלין בהמה דקה בארץ ישראל, אבל מגדלין במדבר שביחודה, ובמדבר שבספר [סמ"ך בשו"א, והפ"א קמוצה]⁽¹⁸⁾ עכו, וכמו ששינונו במשנתנו: "אבל מגדלין ... ובמדברות של ארץ ישראל".

ואף על פי שאמרו חכמים: אין מגדלין בהמה דקה בארץ ישראל, אבל מגדלין בה בהמה גסה, ואף שאלו מזיקות כמו אלו, והטעם:

לפי שאין גזורין גזירה על הציבור, אלא אם כן רוב ציבור יכולין לעמוד בה —

ולכן לא גזרו אלא על בהמה דקה שהציבור יכול לעמוד בה, משום שבהמה דקה — שאין רוב צרכה אלא לאכילה — אפשר להביא מהוין לארץ, אבל בהמה גסה —

15. רבינו יהונתן בסוף הפרק כתב, שכל ריס הוא מאתים ושבעים אמה, ושלישים ריס הם ארבעה מילין מרווחות, שהחשבון עולה לארבעת אלפים ומאה אמה.

16. "ספר" בכל מקום, הוא הגבול המבדיל בין ישראל לעמים.

17. וכפי שתרגם אונקלוס את הפסוק [דברים יט

ה]: "ואשר יבוא את רעהו ביער": "ודי יעול עם חברה בחורשא", רש"י.

18. הוא השיעור לטומאת שרץ; ועל מה שכתב רש"י "עצם כעדשה", ראה ב"ספר המפתח" שתמהו האחרונים בזה, כי עצם השרץ אינו מטמא.

יש ראשונים שמפרשים את מה שאמרו לקמן פ א: "מותר לשהותה בבית, ובלבד שלא תצא

ליה רגל לא מיבעי ליה לשהויי [כיון שעבר הרגל שוב אין לו להשהותה].

והטבח המקבץ את הבהמות ליום השוק, א-9 לוקח את הבהמות ושוהט מיד, או אם ירצה הרי הוא לוקח קודם יום השוק שלשים יום, ושוהט אותן עד יום השוק.

ובלבד שלא ישחה את העגונתה⁽¹⁾ שבהן [האחרונה שקנה סמוך ליום השוק] שלשים יום מהיום שקנה אותה, וכשם שאמרו ברגל.

שאלו תלמידיו את רבן גמליאל:

מהו לגדל בהמה דקה בארץ ישראל?

אמר להן רבן גמליאל: מותר לגדל.

ותמהינן עלה: והתנן במשנתנו: אין מגדלין בהמה דקה בארץ ישראל!?

אלא הכי קא בעו מיניה [כך שאלו אותו תלמידיו]: מהו לשהות בהמה דקה בבית, ולא תצא לרעות בעדר?

אמר להן רבן גמליאל: מותר לשהותה בבית,⁽²⁾ ובלבד שלא תצא ותרעה בעדר,

שצריכים לה בשוב למשא ולחרישה — אי אפשר להביא מחוץ לארץ, כלומר: לא יועיל מה שיביא מחוצה לארץ, שהרי צריך הוא לגדלה אצלו, מה שאין כן בהמה דקה יכול להביא ולשחוט.

ואף על פי שאמרו חכמים: אין מגדלין בהמה דקה, אבל משהה הוא בהמה דקה ברשותו, קודם לרגל — שמרבין בה בסעודות — שלשים יום, וכן משהה הוא אותה קודם למשתה בנו שלשים יום.

ובלבד שלא ישחא את האחרונה שלקח סמוך לרגל שלשים יום, וכדמפרש ואזיל.

וכוונת התנא בדבריו להשמיענו, דסלקא דעתין אמינא: דאי נפק ליה רגל, ומכי זבנה עד השתא — אכתי לא מלו ליה תלתין יומין [אם כבר עבר הרגל, ועדיין לא עברו שלשים יום מעת קנייתה], דלא⁽¹⁹⁾ נימא: תלתין מישרא שרי ליה לשהויי [ומשמיענו התנא שלא נאמר: שלשים יום התיירו חכמים להשהותה, ועל כן אשהנה עד שיעברו שלשים יום], ואין הדין כן, אלא: כיון דנפק

תקוה, גם הייתי הלילה לאיש וגם ילדתי בנים. להן תשברנה עד אשר יגדלו, להן תעגנה לבלתי היות לאיש", שפירושו: "תאחרנה מלהנשא", רש"י; ומיהו רש"י ברות שם ביאר באופן אחר, ודחה את הפירוש שהוא מלשון "עייגון".

2. נתבאר על פי רש"י כפי שהבינו הרשב"א, שכתב: רש"י ז"ל נראה שסבור, דלשהות בבית אפילו שלא לצורך הרגל, ואפילו להשהות יותר

ותרעה בעדר, אלא קושרה בכרעי המטה", דהיינו קודם לרגל, שאם כי מותר לשהותה, לא ישנהה אלא בבית ולא תצא ותרעה בעדר, אך רש"י שם פירש לא כן, ראה שם בהערות.

19. הלשון מגומגמת, והתיבות "לא נימא" ולכל הפחות מילת "לא", נראות כמיותרות.

1. מאוחרת, כמו [רות א יב]: "שוכנה בנותי לכנה, כי זקנתי מהיות לאיש, כי אמרתי יש לי